

Úvodní řeč na vernisáži výstavy „Pavouci, brouci, trampové a jiná havěť“

Police nad Metují, 2. července 2009, 16 hodin 15 minut

prosehl Michal Kitta

Dámy a pánové, milí přátelé,

buďte vítáni v Pellyho domech na vernisáži fotografické výstavy „Pavouci, brouci, trampové a jiná havěť“. Název zní poněkud tajuplně a provokativně, což je – přiznejme – tak trochu reklamní taktikou. Ale má svou logiku. Něco o ní napovědělo motto, které jste si mohli přečíst na plakátech a pozvánkách. A není náhodou, že se výstava uskutečňuje právě zde. Její téma nám totiž není cizí. Během krátké doby, kdy obnovené Pellyho domy slouží polické kulturní veřejnosti, se zde fotografie krajiny a přírody objevují pravidelně. A kombinaci brouků a trampingu jsme zde měli docela nedávno – jistě si vzpomenete na převelice úspěšnou akci věnovanou osobnosti Zdeňka Vancla, kdy výstavu entomologických sbírek oslavence doplnil film o jeho hudebních aktivitách, především vztahu k trampské hudbě, a o trampské osadě „Pětce“. Koneckonců, i s touto výstavou má Zdeněk co do činění, stejně jako kapela Kamarádi osady 5, která nám za chvíli zahraje pár písniček. Jakožto polický městský entomolog totiž ochotně a obětavě radí spřízněným entomologům-amatérům. I autor této výstavy vděčí Zdeňkovi za pomoc s určováním brouků a mnoho dobrých rad. Takže souvislost drobné hmyzí a pavoučí havěti s havětí trampskou nás nemůže, alespoň na půdě Pellyho domů (ba i v jejich přízemí), překvapit.

Čas, ve kterém se výstava koná, také není náhodný. Začínají prázdniny, máme nejteplejší období roku. To je čas brouků a čas větších vandrů. Čas, kdy trávíme více času v lesích, na loukách a ve skalách. Obklopeni pozoruhodnými a exotickými tvory, aniž o tom víme. I k nám na Policko zabloudí ne jeden přírodomilný poutník. Hlavním cílem jsou samozřejmě skály a daleké obzory, zkrátka svět velkých měřítek. Výstava chce tento pohled doplnit o pohled opačný – **na detail**, na drobné tvorečky v bezprostřední blízkosti, doslova na dosah ruky. Ano, kochejme se panoramaty a skalními scenériemi Ádru či Hejšoviny. Ale

nezapomeňme přitom na rozkvetlou svídu u cesty, obsypanou nejroztodivnějšími kreaturami (neboli stvořenými tvory, což není žádná nadávka).

Ale zůstaňme ještě u prázdninových cest. Kdekdo se v těchto dnech vydává za exotikou. Vidět něco, co ještě neviděl (a co pokud možno ještě neviděli sousedi). Ti chudší na Jadran, ti bohatší do Thajska, ti dobrodružnější to spojí s potápěním nebo s výstupem na nějakou sopku. Nic proti tomu. Ale dá se obejít i bez toho. Hlavním poselstvím naší výstavy je to, že za exotikou nemusíte jezdit nikam daleko a přitom zamořovat planetu výfukovými plyny a ničit tropické pláže výstavbou hotelů. Těm nejchudším – kteří třeba jako autor výstavy musí živit 5 dětí a místo vydělávání peněz raději lezou s foťákem po skalách – zůstává jako ctnost z nouze ještě jedna možnost.

Ano, za exotikou je potřeba podniknout cestu, vydat se ven ze svého všedního světa. Stojí to jistou námahu, bez nových pohledů na svět to nejde. Ale lze toho dosáhnout nejen cestou **ven** (třeba do toho Thajska), ale i cestou **dovnitř** – dovnitř toho našeho blízkého světa, po jehož povrchu většinu času jen povrchně kloužeme (dnes se výstižně říká surfujeme). Makrofotografie, byť prováděná na louce za chalupou, je právě takovou výpravou do exotických končin. Potkáte úžasné tvory, před kterými bledne fantasmie sci-fi autorů. Skoro všichni mají mnoho očí, často doslova oči navrch hlavy. Někteří na vás budou cenit zuby velké jako celá hlava. Někteří připomínají gondolu balónu vznášející se ve vzduchu. Budete je sledovat při obvyklých činnostech jako je příjem potravy či páření – a nebudete vycházet z údivu a možná i závisti, kolika nečekanými a neuvěřitelnými způsoby se to dá dělat a jaká zařízení jim k tomu příroda nadělila. Těch sosáků, chobotů a násosků, bodců, struhadel, kusadel, zobáků a jiných útvarů, pro které nemáme ani slova. A těch poloh, že celá Kámasútra se

vší vynalézavostí je proti tomu slabou limonádou. A není potřeba to zrovna fotit. Stačí se dívat. Lupa za pár korun vám zprostředkuje víc exotiky než letenka k protinožcům.

Teď si možná říkáte: „a jak s tím souvisí ti trampové“? No, velmi jednoduše. Ti totiž sledují podobný cíl a jdou na to stejně. Ti už dávno přišli na to, že být chudý (a trampové **jsou** většinou chudí!) neznamena míň si užít života. A že ty nejsilnější a nejhezčí zážitky člověk nenajde na plážích a v hotelích, ale na louce a v lese za chalupou. Že žádný komfort ani žádné adrenalinové sportovní vyžití nemůže nahradit šelest větru ve větvích, otevřené oči, kamarády a písničku u ohně. Tramping nese ve své substanci dobrovolnou skromnost, odpor ke všemu konsumnímu, co je měřitelné penězi, ke zbytečným nárokům, výrobkům a službám, které zamořují a ničí naši milou planetu. Snad už konečně tzv. ochránci přírody pochopí, že trampové jsou jejich nejvlastnějšími spojenci, navzdory ohníčku v rezervaci.

Jde to až do symbolické roviny. Záliba v přírodních materiálech, ve věcech starých, otahaných a z popelnice vytažených. Opopvržlivé označení „paďour“ či „mastňák“ pro nositele konsumní kultury s jejími znaky a vymoženostmi, zbytečnými produkty zbytečného průmyslu. Od vixlajvantového sportovního dresu přes mobily a GPSky po ty letenky a pohodlné dovolené v hotelích. V tom spočívá ona hluboká spřízněnost zájmu o malou hmyzí havěť se zájmem o velkou havěť trampskou.

Z obou těchto hledisek chce naše výstava povědět: za poznáním a krásnými zážitky nepotřebujeme někam daleko jezdit a nepotřebujeme k tomu peníze. Máme to tady a teď. Tady na Policku nebo třeba na Brdech. Jen je potřeba vypnout televizi (ještě lépe – vyhodit ji z okna), beze spěchu chodit po světě a dobře se dívat.

Bývá zvykem na vernisážích mluvit o autorovi, jeho uměleckém vývoji, posbíraných cenách a medailích a tak... Zde máme situaci velmi snadnou, protože není o čem mluvit. Honzovy fotografie nemají nějaký umělecký záměr. Jsou prostě vedlejším produktem chození, lezení a vandrování. Prostě pěkné

pohledy „od cesty“, výjimečné snad jen tím, že občas si poutníkově oko všimne i toho, co většina ostatních pomine. Jeho focení (i mnohé další aktivity) lze popsat jedním slovem: amatérismus. To také není žádná nadávka, jak si snad někdo myslí. Amatér – doslova milovník – je ten, kdo něco dělá ne proto, že ho to živí, ale proto, že ho to baví. S kvalitou to samozřejmě souvisí také, ono – co bychom si namlouvali – s profesionálním vybavením a školením se přeci jen dělají jiné věci, než s amatérským vybavením a „jen tak“. Vždyť i nejzákladnější makrofotografická pomůcka – makroblesk – je mimo autorovy finanční možnosti. Ale ledacos se dá pořídit skoro zadarmo, třeba s obyčejným bleskem doplněným kusem papíru, kusem drátu, gumičkami a kolíčky na prádlo. Výsledek sice není úplně profesionální, ale i tak ledacos zajímavého ukáže.

Amatéři mají jednu obrovskou výhodu: jelikož dělají to, co je baví, tak, jak je to baví, mají z výsledku tím větší radost a tím hezčí zážitky jim výsledek připomíná. O této výstavě to platí několikanásobně. Entomologie, lépe by se hodilo skromnější slovo broučkaření, byla Honzovou první soustavnou přírodovědnou zálibou, někdy ve věku 8–12 let. Tím pádem pro něho měla mimořádně silný náboj oné tajuplnosti a objevování netušených světů, který je v pozadí veškerého přírodovědného bádání. Znovu se k broukům vrátil se svými syny, když byli v podobném věku jako on tenkrát. Synové už mají jiné zájmy, ale třeba se i oni k broučkům jednou vrátí se svými dětmi. Honza se tohoto příjemného děja vu, návratu do dětství, zatím úplně vzdát nechce, tak aspoň fotí, byť s určováním nafoceného se musí obracet o radu na pokročilejší přátele, třeba na Zdeňka Vancla. O tom, jak krásné vzpomínky jsou spojené s fotkami od trampských ohňů, snad není třeba dlouze vykládat.

Autor tedy spojuje s výstavou jedno přání: aby něco z té zábavy a radosti, které jsou v pozadí každé vystavované fotografie, přešlo na diváka. Aby vás obrázky příjemně naladily a nasměrovaly váš přejný pohled na onu všelijakou havěť, která se kolem nás hemží. A to vám přeji i já.